

Lilla Eva: falsk eller äkta blondin?

För en månad sedan satte Erik Hedling tummen i vädret för Alan Parkers senaste epös, dess filmiska kvaliteter. Från biobänkens djup anlägger Catherine Gierow det fransyska perspektivet.

I Madrid blev en pensionerad tandläkare för ett år sedan berömd genom att författa en detaljerad berättelse om general Francos tandsbesvär. Denna omständliga munbiografi, full av svarta hål, blottade tandhalsar, infekterade rötter, variga bölder och annat illaluktande utgör en höjdpunkt i den populistiska nostalgivåg som vräker över den civiliserade världen. Av respekt för våra läsare avstår vi från att fördjupa oss i boken.

Idag när oss vägen i form av en Hollywoodproduktion i mångmiljonklassen, vars centralfigur var en av *El Caudillos* främsta beundrare (sant), blond (falskt), kortväxt (1,55) och kär i en diktator (definitionsfråga). Hon heter Eva och är, tro det om ni vill, en riktig kvinna. Som alla andra Evor i folksagor.

Gissat vem? Nej, det var inte Herr Hitlers Eva, hon har underligt nog inte fått sin rockopera än. Låt oss slå vad om att den kommer i en framtid, när vår generation befinner sig *underground* för gott. Den Eva som sjunger, gråter och rycker upp sin älskade diktator i Parkers filmatisering av Webber-Rices musical är förstas Eva Perón. Evita, den argentinska madonnen, hela Argentinas lilla mamma.

Hyllning till överstinnan

Evita är en film som hyllar överste Peróns hustrus heliga liv, hennes skönhet, generositet och rörande kärlek till sitt folk. Den fokuserar på en period som sträcker sig mellan diktatorns erövring av den ljuva (en höjare, ty han behåller uniformen på) och Evitas död (1952). Däremellan gifter de sig, förstås. De är bägge rekordberömda kristna människor. Hollywood har alltid älskat platinerade blondiner som börjar lågt, klättrar högt och dör en för tidig död. Holly-

wood har experterna på träframkallande melodier, anständiga slott, diamanter, aftondräkter, kärlek och korta, lätt ihågkomna titlar: *Evita* är kalkerad på prototypen.

Eva Perón, aldrig kanoniserad fast Vatikanen mottog 40 000 vädjande brev, har alltså kommit tillbaka till producenternas stora lycka: de har svårt att hinna räkna miljonerna som galant rinner in från hela världen, vecka efter vecka. Evita själv var duktig på att räkna, trots bristfällig utbildning. Hon var så duktig att hon aldrig missade en bra affär. Hon behövde ju pengar för att kunna unna sig 650 ringar, 1 653 diamanter, 1 000 klänningar och dräkter och lika många pumps som Imelda Marcos, allt lagrat i en modest 223-rummare, slottet Uzué, dit hon flyttade sedan hon förmått sin Juan att knäppa upp galauniformen. Vissa Evor är mindre prydliga än andra.

För att gråta mindre och tänka bättre kan man läsa om den verkliga Evita, gift med den äkta diktator som lämnade landet på knäna.

Diamanter, kläder och minkpälsar skaffade hon för att göra sina fattiga descamisados (de skjortlösa) nöjda och belåtna: Evita tyckte lika mycket om dem som de om henne, det var därför hon var hela folkets lilla mamma, 27 år gammal.

Santa Evita hade otaliga idéer om hur kassan skulle fyllas (statskassan och... ja, när man älskar så räknar man inte slantarna, eller hur?): 15 000 uppehållstillstånd såldes till nazistiska krigsfröbrytare, andra reades till Mussolinis anhängare. Banden med Francos Spanien stärktes (pengar luktar inte som tänder), samarbetet med Batista och andra bräckliga tyranner utvecklades av ren självbevarelsedrift. Affärerna blomstrade i Peróns Argentina. Och visst blev Evita och hennes älskade diktator populära.

Vissa sura argentinare försökte väl motstå Evitas charm, några tyckte hon var vulgär med de där diamanterna som hon hela tiden sög på, Gud vet varför. Andra mer intima vänner (generaler, ministrar,

Dikt. Madonna som blivande nationalhelgonet Evita Perón, Jonathan Pryce som Juan Perón, i Alan Parkers *Evita*. (Foto: David Appleby)

Verklighet. Höjld i päls vinkar en av sjukdom märkt Evita Perón åt massorna kort före sin död 1952, när hon åker i kortage genom Buenos Aires bredvid sin galauniformerade överste Juan. (Foto: United Press)

domare) tyckte att hon var ful i munnen, varken *hijo de puta* eller *pequeña mierda* har väl hörts från helgon förut.

De få yrkesverksamma intellektuella ogillade hennes sätt att slänga sedlar till folkmassorna genom limousinens fönster istället för att reflektera över hur det skulle skapa jobb och välbästand. Och revolutionärerna, då, med Che Guevara i spetsen? De attackerade paret Perón och klicken omkring dem, men hur var det med de fattiga, *los descamisados* och *los pobres campesinos*? Che Guevara borde ha varit deras röst och ledare. Problemet, ty det finns alltid problem här i världen, var att de fattiga tycktes förstå Evita bättre än Che.

I Alan Parkers film finns inte mycket politik. Det gör det hela enklare. Che Guevara (Antonio Banderas) är macho, muskulös och supersexig och smått förtjust i Evita (Madonna), lika blonderad som idolen Jean Harlow. I Argentina

brukar karlarna säga att kvinnor och män tänker med olika organ, där har vi nog förklaringen.

Många kommer att gråta när de ser *Evita* och det är tråkigt, det är svårt att gråta och tänka samtidigt. I värsta fall tänker man snett, med fel organ som argentinarna säger. Det är inte bra.

Den verkliga Evita

För att gråta mindre och tänka bättre och uppskatta Evitas arior utan samvetskal kan man läsa om den verkliga Evita, gift med den äkta diktator som lämnade landet på knäna. Ett förslag är Silvan Reiners *La Vraie Vie d'Evita Perón* på förlaget Archipel eller David Lelaits *Evita* på Payot. Då förstår man lättare diktatorns charm.

För att avsluta mina funderingar i en trevlig och konstruktiv anda har jag några förslag:

1. General Franco hade dålig andedräkt men avgudade sin mamma

och vägrade överlämna sina judar till Herr Hitler. Borde det inte räcka till en hjärtnipande Hollywoodproduktion?

2. Madonna blev hotad många gånger i Buenos Aires. För att trots allt ha litet kul bestämde hon sig för att äta middag med självaste Carlos Menem som just ätit middag med självaste Claudia Schiffer. Madonna har alltid velat gå ett steg längre än andra tjejer. Hon har själv relaterat middagsförloppet på ett historiskt sätt (Vanity Fair, december 1996) och påstår att Menem blev stormförtjust i hennes personlighet, alla ideologiska invändningar till trots (Menems). Tänk om hon kunde få honom till pappa åt lilla Lourdes Maria?

3. Andrew Lloyd Webber och Tim Rice skriver musik och lyrik som kan få det hårdaste hjärtat att smälta. Vet man vem Evita verkligen var blir filmen en totalupplevelse, då smälter även hjärnan.

CATHERINE GIEROW

Nittionhundratalet blev den militariserade ondskans århundrade. Peter Englund har försökt matematisera den. 183 miljoner dödade, skattar han. En obegränsad siffra. Hans essäer i *Brev från nollpunkten* borrar sig alla ner där kriget och inbördeskrig har dragit fram. Han vänder på stenarna.

Saklitteratur

Gunnar Artéus (red)
Svenska officersprofiler under 1900-talet
Militärhögskolan och
Axel Abrahamsons förlag, 1996

Vad är en soldat, tänker man när man har läst boken: en fosterlan-

En dold 1900-talshistoria

Officerare skrivs det numera inte om. När det sker, kan det vara riktigt njutbart, anser Anders Björnsson.

detts och den legitima maktens försvarare eller en seriemördare?

Vårt sekel och vår del av världen upplever samtidigt en rörelse i motsatt riktning, krigarens tillbakadragande från offentligheten. Officerens blir ett yrke bland andra. Fram till början av 1900-talet var det här i landet givet att krigsministern skulle vara en hög militär. Flera statsministrar var det också. Idag är det fullkomligt otänkbart.

Alla väntar på ett kvinnligt värdbiträde som statsråd i försvarsdepartementet.

Officerskåren har i sin tur civiliserats. Den har lett allt färre i strid och gjort duktiga medborgare av allt fler. Framgångsrika trupputbildare har blivit förvaltningschefer. Och politiken och slagfältet har tonat bort – om de inte söks i frivilligt krigsdeltagande i andra länder. Denna del av den militära samtidshistorien

har dock varit mindre betydelsefull, ibland också mindre ärorik.

Den av Gunnar Artéus redigerade antologin *Svenska officersprofiler* är mot denna bakgrund en viktig bok. Den kan läsas som ett bidrag till Sveriges dolda 1900-talshistoria. Vilken blev krigsmaktens och krigarens roll i en tid av demokratisering, framstegstro och internationella fredssträvanden?

De som porträtteras i lättflytan-

de njutbara biografier är ett tjugotal framstående militärer, de flesta på generals- och flaggmansnivå.

Här finns ingenjörstyper, som har varit viktiga för artilleriteknikens och det nya flygvapnets utveckling, och här möter man analytiker och teoretiker som brottas med de gamla taktiska och strategiska problemen under förändrade historiska omständigheter.

För i världen skrevs militärhistoria uteslutande av militärer. Flertalet författare i denna bok är dock civilister, fackhistoriker. De skriver om enskilda öden som har förglät dem. Så har också läsvärdet blivit högt.

ANDERS BJÖRNSSON